

من و ام‌اس

داروهای جدید برای موردهای آزمایشگاهی

مریم پیمان

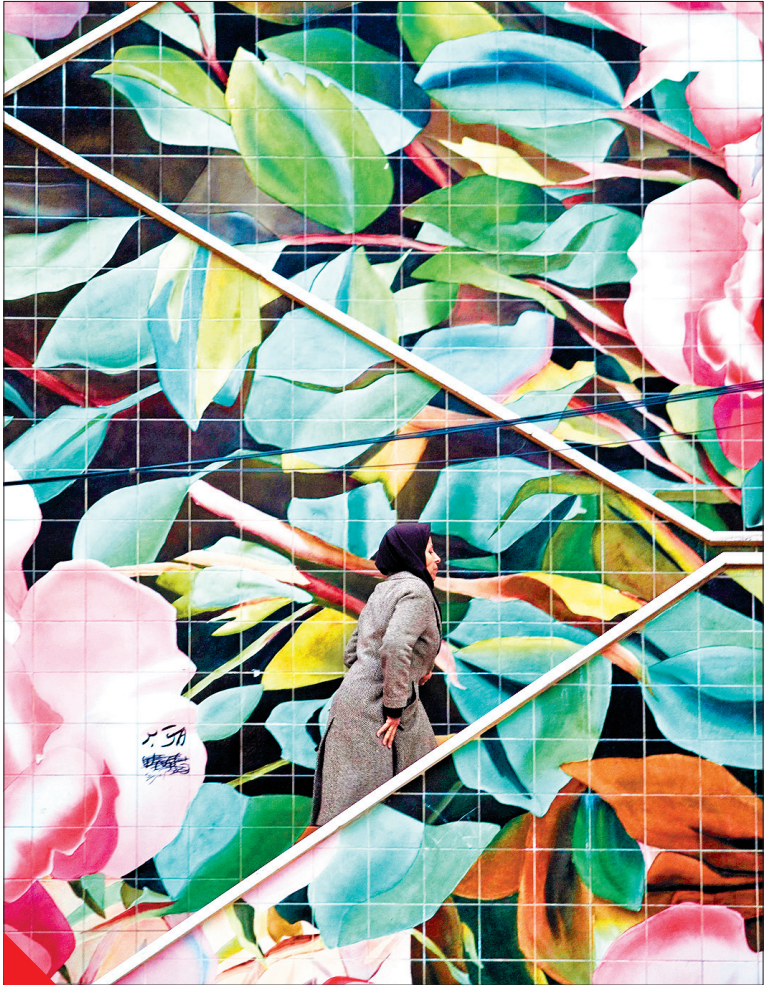
● شک در چشم‌هایش می‌نشید. دستش روی دستگیره شُل می‌شود، «دروغ می‌گویی! تو که چیزیت نیست». لبخند از مخفی‌ترین لایه‌های درونم بیرون می‌آید و روی صورتم جا خوش می‌کند. به چند دقیقه کشیده که همه پرسش‌ها و ابهاماتش را پاسخ می‌دهم و او از خاطره چندین سال قبل از تشخیص بیماری‌اش می‌گوید. چندین پرده و کیلومترها فاصله با یک راز درنوردیده می‌شود و من با او دوست می‌شوم، چون هر دو «ام‌اس» داریم. از ترس حتی دیگر به دکتر هم سر زنده است. دوست ندارد باور کند که مردی بیمار است و ممکن است روزی ناتوانی به سراغش بیاید. از تجربه لمس‌شدن دست‌هایش و حساسیت به گرما می‌گوید و فشارهای عصبی منجر به تشدید علائم در پاهایش. خاطره می‌گوید. به روزهای شاد تولد فرزندانش و موفقیت‌هایش می‌رسد و بی‌تعارف و شاد لبخند می‌زند و من در دل برای آینده این خانواده شاد نگران می‌شوم، امید پشت عینک او تقویت می‌شود و ترس در دل من. انکار بیماری و نشانه‌ها از او و اصرار بر لزوم جدی‌گرفتن درمان از من. میان خاطرات مفصل او از چهار سال انکار، دست‌وپا می‌زنم. هوا گرم شده است. به سبزی درختان سرک‌کشیده از پنجره خیره می‌شوم و در خود خسم؛ «چه درد است این؟ چه درد است این؟ چه درد است؟» شک در چشم‌هایش می‌نشید. لرزش دستانش بیشتر می‌شود. «دنبالت می‌گشتم. ببین! دکتر! این فهرست را برای تغییر آمبول به کسپول داده است». مثل نگاه غریقی به نجاتش به چشم‌های من خیره می‌شود. با تردید به کاغذ کوچکی نگاه می‌کنم که روی آن هر نوع آزمایش ممکن‌ی از آزمایش خون و اکوی قلب تا آم‌ای را نوشته و لرزش دستانش در تکتک واژه‌های روی کاغذ عیان است. «می‌پرسم، بهت خبر می‌دهم. دادن این آزمایش‌ها هیچ ضرری ندارد». کمی تعلل می‌کند. «هزینه‌اش زیاد است. اگر سرکاری باشد چی؟» چیزی درونم می‌ریزد. به دست‌های زمخت، مردانه و لرزان‌ش نگاه می‌کنم. برای او هزینه هرکدام از آزمایش‌ها سنگین‌تر از توان پرداخت اوست و اگر داروی جدید در بهبود بیماری‌اش موفق عمل نکند، آخرین امیدهای یک خانواده به باد خواهند رفت. «از آزمایش خون شروع کن! مطمئن که شدید، پرو سراغ هزینه‌های بیشتر! اما به این فکر کن که داروی جدید غیرتزیقی در بلندمدت، هم تو را کمتر آزار می‌دهد و هم هزینه کمتری برایت دارد». با تردید به چشم‌های هم نگاه می‌کنیم. در خودم بی‌رسقی از گرما خیم می‌شوم؛ «چه درد است این؟ چه درد است این؟ چه درد است؟» این‌بار هم خبر داروی شفابخشی رسانه‌ها را پیر کرده است و بیماران خسته از داروهای کنترل «ام‌اس» را نوید درمان می‌دهد. داروهای جدید همیشه در نمونه‌های محدود آزمایش شده‌اند و ما مبتلایان به «ام‌اس» ناچار به دل‌خوش‌کردن به آنها شده‌ایم. خسته از بیماری و داروهای سخت و عوارض آنها به داروهای جدید دل می‌بندیم و چشم انتظار معجزه‌ای برای درمان. ما «موردهای آزمایشگاهی» به انتخاب خود برای تحقیق پزشکی دست به مصرف دارویی جدید می‌زنیم و عوارض نوی آنها را کشف می‌کنیم تا دفترچه‌های عوارض را سنگین‌تر نکنیم و تنها می‌پرسم؛ «چه درد است این؟»

در آخرین سال فعالیت دولت حسن روحانی، گرچه با م‌روری بر وعده‌های انتخاباتی سال ۹۲ نمی‌توان انکار کرد که بسیاری انتظارات فعالان زنان براساس وعده‌های دولت برآورده نشده و همچنین رئیس‌جمهور در این روزهای باقی‌مانده تا انتخابات هنوز برنامه‌ای جدی برای دوره آینده خود در این حوزه یا جواب‌گویی به آنچه در این مدت تحقق نیافته، ارائه نداده است؛ اما برای فهم بهتر فضا و اقدامات انجام‌شده که بسیاری را شاید به‌دلیل ضعف اطلاع‌رسانی نشنیده باشیم، مروری بر اقدامات مثبت دولت یازدهم و در حقیقت امتداد امید با دولت روحانی در حوزه زنان به منزله اجرایی‌شدن برخی برنامه‌های این دوره با پیشنهاداتی که در حال پیگیری هستند، ضروری است.

کارنامه معاونت امور زنان حسن روحانی را شاید به‌طور اجمالی بتوان در انعقاد تفاهم‌نامه‌های متعدد، تعداد درخور توجه موافقت‌نامه‌های اجرایی و پروژه‌های مشترک با دستگاه‌های اجرایی در موضوعات مختلف مرتبط با زنان و خانواده خلاصه کرد؛ اما این تفاهم‌نامه‌ها و همکاری‌ها با دستگاه‌های مختلف اجرایی و سازمان‌های مختلف در شهرها و استان‌های مختلف جزئیات قابل توجهی دارند که به نظر می‌رسد برخلاف آنچه برخی مدعی هستند، یعنی توجه دولت روحانی فقط به زنان بی‌وزروا و قشر متوسط، بیشترین تمرکز بر زنان مناطق حاشیه و استان‌هایی با امکانات کمتر بوده است. در بررسی داده‌هایی که در سایت مرتبط با امور زنان دولت و گزارش‌های شهیدخت مولاردی و سایر منابع معتبر دیده می‌شود، شاید برجسته‌ترین کلیدواژه‌های مورد تمرکز، مسئله اشتغال و آموزش زنان بوده است و بیشترین توجه معطوف به زنان استان‌های غیر از تهران و مناطق حاشیه. پوشش تحصیلی تعداد درخور توجهی از دانش‌آموزان بازمانده؛ان تحصیل در پایه‌های اول تا ششم ۱۰ استان محروم کشور، اجرای برنامه‌های آموزش حقوق و مسئولیت‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی در ۳۱ استان کشور برای دانش‌آموزان مقطع متوسطه، آموزش‌های مهارت‌افزایی و ارتباط صحیح میان دانش‌آموزان و خانواده‌ها در سراسر کشور در سه سال فعالیت دولت، تمرکز بر اجرایی‌شدن و حمایت از برنامه‌های توسعه سوادآموزی در میان بیش از پنج‌هزار زن عشایر، همه از اقداماتی هستند که از تمرکز امور زنان دولت روحانی بر آموزش‌های ویژه زنان در تمامی گروه‌های سنی به‌ویژه در استان‌های دورتر از پایتخت نشان دارد.

به نظر می‌رسد حتی دولت یازدهم می‌تواند از این نظر به خود بیالده که تیم مرتبط با زنان و خانواده خود را اعم از معاون امور زنان و معاونت‌های ذیلش، طوری انتخاب و فعال کرده است که به جامعه مدنی زنان نزدیک‌تر هستند و شاید این امر منجر به ارتباط این معاونت روحانی با اشخاص، تشک‌ل‌ها و گروه‌های مدنی زنان و سمن‌های فعال این حوزه شده است. تاجایی‌که در بخشی از اقدامات قابل‌لمس و مهم حوزه زنان دولت، یعنی اجرای برنامه‌های حمایتی اجتماعی- فردی درباره زنان از اقسار آسیب‌پذیر اجتماعی و فعال کردن اعتبار در شش استان کشور، چه در فرایند ترک اعتیاد و چه پس از آن، همراهی سازمان‌های مردم‌نهاد این حوزه و کارگاه‌های آموزشی با همراهی «ان‌جی‌های» فعال دیده می‌شود. در دولت یازدهم برنامه‌هایی به‌صورت سلسله‌نشست با سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده از همان سال اول برگزار شد که در حقیقت هدف افزایش تعامل با بدنه جامعه مدنی را دنبال می‌کرد. از طرفی حمایت دولت یازدهم از شکل‌گیری و فعالیت سمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه زنان و خانواده با رسانیدن تعداد آنها از هزارو ۶۷۷ سمن به دوهزارو ۳۲۳ سمن در سه‌سال‌های ۹۲ تا ۹۵ می‌تواند به‌منزله

جامعه

عکس: نهج‌دی حسنی، شرق

کارنامه دولت یازدهم در حوزه زنان

مسیر درست

پردیس عامری *

اقدام تامل‌برانگیز و برجسته‌ای به نفع جامعه مدنی زنان و فعالیت‌های اجتماعی و مدنی باشد. در بخش رسیدگی به زنان از اقشار آسیب‌پذیر اجتماعی به‌نظر می‌رسد دولت از طریق معاونت زنان خود تلاش کرد به‌صورت تخصصی و در ارتباط با مراکز علمی معتبر و دانشگاهیان فعالیت کند. راه‌اندازی کلینیک‌های تخصصی سلامت خانواده و ارائه بسته‌های ویژه درمانی بهداشت و سلامت به زنان از طریق ۱۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور، تقویت مراکز بازتوانی زنان آسیب‌دیده یا آسیب‌پذیر اجتماعی در ۱۰ استان محروم کشور از طریق آموزش‌های تخصصی در مراکز فنی و حرفه‌ای و همچنین همکاری با مراکز دانشگاهی، حمایت مادی و معنوی از بیش از ۹۰ همایش و سمینار تخصصی- علمی در حوزه زنان و خانواده از اقدامات برجسته فعالیت دولت روحانی در امور زنان هستند که نه‌تنها در دوره سه‌ساله قبلی یا در چهار سال آینده مهم هستند، بلکه برای برنامه‌ریزی‌های پژوهش‌محور و تخصص‌محور در حوزه زنان برای یک دهه امکان اثرگذاری مثبت دارند.

از پرمناقشه‌ترین و در نهایت برجسته‌ترین اقدامات دولت یازدهم در حوزه زنان که از معاونت امور زنان این دولت آغاز و پیگیری شد، به‌تصویب‌رساندن ماده ۱۰۱ در برنامه ششم توسعه با رویکرد عدالت جنسیتی بود که برای اولین‌بار در نظام برنامه‌ریزی توسعه پنج‌ساله کشور اتفاق افتاد، همچنین تهیه و تدوین اطلس وضعیت اجتماعی زنان و خانواده در ایران به تفکیک استانی، راه‌اندازی سامانه الکترونیکی بانک جامع اطلاعاتی سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در

عرضه و فروش صنایع دستی زنان ۳۱ استان کشور با شعار توسعه اشتغال پایدار زنان شد. ایجاد خوشه‌های شغلی، صندوق‌های متعدد کارآفرینی و بانک‌های ایده کارآفرینی که در سال ۹۲ در استان‌های اصفهان، چهارمحال‌وبختیاری و مرکزی صورت گرفتند، براین موضوع که دولت روحانی در زمینه کارآفرینی و اشتغال زنان دغدغه‌مند بوده است صحه می‌گذارد. درباره تمرکز بر وضعیت اقتصادی زنان مناطق محروم، حاشیه و زنان روستائین، می‌توان به آموزش دوهزار زن از اعضای تعاونی‌های روستایی در راستای تقویت توان مدیریتی و مهارت‌افزایی دیگر زنان روستا، اجرای برنامه‌های آموزش و مشاوره به زنان قالی‌باف و کشاورز کشور برای استانداردسازی تولیدات آنها، اجرایی‌کردن طرح اشتغال‌زایی برای زنان بهبودیافته از اعتیاد در شش استان (قم، خراسان‌رضوی، مازندران، البرز، سیستان‌وبلوچستان و فارس) از طریق ایجاد شبکه‌های خودیار اشاره کرد. دغدغه مسئله اشتغال زنان که به نظر می‌رسد از اولویت‌های دولت یازدهم بوده است، در بحث اختصاص ۳۰۰ فرصت شغلی جدید برای زنان که در آزمون فراگیر استخدای سال ۹۵ راینی جدی شد و البته این مورد به صورت مستقیم از وعده‌های رئیس‌جمهور درباره برابری فرصت‌های شغلی زنان و مردان بود، مشهود است. در حوزه بهداشت و سلامت، توسعه کلینیک‌های حقوقی زنان به منظور ارائه مشاوره‌های ضروری حقوقی و هماهنگی برای ارائه خدمات مشاوره ویژه به زنان فاقد توان مالی و بنا به گزارش‌های معاونت امور زنان و خانواده دولت، پوشش بیش از ۱۱هزار زن باردار از طریق آموزش‌ها و حمایت‌های بهداشتی و توزیع مکمل‌های دارویی ضروری در استان‌هایی مانند سیستان‌وبلوچستان، کرمان، هرمزگان و کردستان همچنین حمایت از تعداد چشمگیری از زنان سالمند با هدف بهبود کیفیت زندگی آنها، اجرایی‌کردن طرح سنجش سلامت زنان در زمینه تشخیص زودهنگام سرطان به‌ویژه در شهرستان‌های محروم‌تر و گسترش این طرح در سایر استان‌ها و شهرستان‌ها را می‌توان مرکز توجه قرار داد که از اقدامات مثبت درج‌شده درکارنامه روحانی در حوزه زنان و خانواده هستند.

در این میان، مواردی که به هر دلیل مغفول مانده‌اند ولی به‌عنوان موضوعات در دست پیگیری یا پیشنهادشده از سوی دولت به مجلس و سایر مراکز اجرایی محسوب می‌شوند هم شایان توجه هستند؛ چراکه به‌منزله برنامه‌های سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه زنان محسوب می‌شوند و البته هرکدام از این موارد خود تحولی مهم در رفع مجموعه‌ای از مشکلات زنان ایرانی به شمار می‌آیند.

معاونت امور زنان روحانی، با ارائه پیشنهادهای اصلاحی در قوانین مرتبط با ازدواج کودکان زیرس سن برنامه‌ریزی‌های راهبردی آینده برای زنان ایرانی را دنبال کردند. بخش مهم دیگر از کارنامه حوزه زنان دولت یازدهم در زمینه‌های کارآفرینی، کمک به مهارت‌افزایی و توسعه اشتغال زنان در شهرستان‌های دور از پایتخت و مناطق روستایی، ارائه خدمات بهداشتی در سنجش و پیشگیری از ابتلای زنان به سرطان‌های شایع در میان این قشر بود. اجرای طرح توانمندسازی خانواده زندانیان از مسیر ایجاد تعداد درخور توجهی شغل، آموزش به بیش از ۳۴ هزار نفر از خانواده‌های زندانیان و ارائه مشاوره به این گروه، با هدف ارتقای سلامت آنها، اجرایی‌کردن فاز اول طرح ملی افزایش تاب‌آوری اجتماعی زنان در ۳۱ استان کشور، پیشنهاد و گنجاندن بند مرتبط با استیفاای حقوق زنان در همه زمینه‌ها در سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، مشارکت در تدوین برنامه ۱۰ساله مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک و تدوین سند امنیت اجتماعی زنان از دیگر اقدامات معاونت امور زنان دولت بود. در زمینه اشتغال و مهارت‌افزایی و حمایت از کارآفرینی زنان، اقدام به راه‌اندازی تعداد درخور توجهی بازارچه در حوزه زنان باشیم.

نگاه

تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر تصمیم‌های سیاسی

وحید معتمدنژاد . فعال فرهنگی

● قدرت جذب مخاطب از طریق اطلاع‌رسانی شفاف یکی از ویژگی‌های مهم شبکه‌های اجتماعی است که با تعامل دوسویه همراه بوده و اغلب تأثیر بسزایی در هر کدام از دو طرف فرستنده و گیرنده پیام دارد. در جهانی که تجربه «آگاهی‌بخشی روشنگرانه» به نوعی تعامل مشترک میان افراد را رقم زده، موضوع کنمان حقایق در پشت پرده‌های سیاست جای خود را به چالش‌های روشنگری در عرصه اجتماعی سپرده است. مخاطبان شبکه‌های اجتماعی امروز در حال تجربه‌کردن گستره پیاپی‌هایی هستند که همگی تحت‌تأثیر محتوا و خروجی آن و براساس قضاوت فردی و بدون هیچ‌گونه مانع و رادعی پا به دنیای جدیدی از اطلاعات می‌گذارند که نتایج قابل‌تأملی را در جهت توسعه سیاسی، اجتماعی و فرهنگی به دنبال دارد. ارسال و پذیرش اطلاعات که در حال حاضر شبکه‌های اجتماعی را به عنوان قوی‌ترین، اثربخش‌ترین و صادق‌ترین منبع خبر درآورده‌اند نه‌تنها هیچ‌گاه در بستر لحظه‌ها متوقف نشده که برعکس از پویایی و کنش به‌هنگامی برخوردار بوده و به آنی در عامل گیرنده، نفوذ و کارایی خود را به اثبات می‌رسانند. آنچه در گذشته از مسیر اطلاعات سنتی و به صورت «احتیاط و مراقبه» به بیرون منتقل می‌شد، اکنون به مدد شبکه‌های اجتماعی و کانال‌های اطلاع‌رسانی به صورت «اعتماد و مانظره» بر آذهان جست‌وجوگر می‌نشیند و راه را بر هر نوع توقف بهره‌گیری از حقایق اجتماعی و سیاسی می‌بندد. امروزه بدنه اجتماع هوشمندانه‌ان از داده‌های ارسالی در سطح شبکه‌ها برای ارتقای سطح آگاهی و پیش خود جهت توسعه کسب و کار، مقام و منزلت اجتماعی و همچنین سواد علمی و به‌ویژه سیاسی استفاده کاربردی می‌کنند. با وجود شبکه‌های اجتماعی که ارتباط تنگاتنگی را با مخاطبان خود برقرار ساخته و هر لحظه وقایع اجتماعی را رصد کرده و با پیش‌بینی روندها روبه‌روست، روش‌های سنتی در پاسخ‌گویی به افکار عمومی مقیم می‌ماند و از اعتبار منابع آن به طرز چشمگیری می‌کاهد. مواردی که بیانگر این حقایق هستند در گذر زمان سیاسی جامعه ما کم نبوده و نیستند که از مجال این نوشتار دور است اما یک نمونه از آن بحث در خصوص مناظراتی ساستی که هر سال خروجی آن تصمیم‌گیری‌های سیاسی جامعه را به دنبال دارد و ام‌سال در شکل دیگری که از آن به عنوان آزمون‌وخطا می‌توان نام برد، جامعه را در ابهام و ایهام فرو برد و خوشبختانه با شکل‌گیری موجی از کنش‌های خودجوش و متأثر از اطلاع‌رسانی آزاد شبکه‌ها به همان بستر قبلی رجوع کرد، این چنین «برگشت به مبدا» نتیجه اثر و نفوذ شبکه‌های اجتماعی است که در حال نزدیک‌شدن به واکنشی که در سطح جامعه به سوی روشنگری هدایت می‌شود، جلوگیری کرد. از یاد نبریم که مردم جهان امروزه از طریق شبکه‌های اجتماعی با سرعت سرسام‌آوری به اشتراک فکر، اندیشه، روش و شیوه‌های اختیاری خود در تجزیه و تحلیل تحولات، ارسال اخبار و همچنین بی‌ریزی ساختار جدید اجتماعی و سیاسی اقدام کرده و معتقدند شبکه‌های اجتماعی خود «قدرت‌ساز سیاسی و اجتماعی» محسوب می‌شوند.

سودوکو سخت ۱۸۰۴

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ۱۸۰۴

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

حل سودوکو سخت

۶	۹	۳	۱	۲	۴	۵	۷	۸
۱	۴	۸	۷	۵	۶	۳	۹	۲
۷	۲	۵	۳	۸	۱	۶	۴	۹
۹	۷	۲	۳	۴	۱	۶	۸	۵
۸	۳	۱	۵	۶	۹	۴	۷	۲
۴	۵	۶	۲	۸	۷	۹	۱	۳
۲	۶	۷	۴	۹	۳	۸	۵	۱
۳	۸	۴	۶	۱	۵	۷	۲	۹
۵	۱	۹	۸	۷	۲	۳	۴	۶

حل سودوکو ۱۸۰۳

۷	۸	۲	۱	۹	۴	۵	۳
۵	۹	۱	۳	۶	۸	۴	۷
۳	۴	۶	۵	۷	۲	۸	۱
۸	۶	۳	۷	۲	۱	۵	۴
۲	۱	۷	۴	۵	۹	۳	۶
۴	۵	۹	۸	۳	۶	۱	۷
۹	۲	۴	۶	۸	۳	۷	۱
۱	۷	۸	۲	۴	۵	۹	۳
۶	۳	۵	۹	۱	۷	۲	۸

جدول ۲۸۰۷

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	ج	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر	ز	ح
۲	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر	ز	ح	ج
۳	ک	ش	ت	ا	پ	و	ک	ا	ی	و	ا	ت	ن	ن
۴	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر	ز	ح	ا
۵	ر	ی	ب	ا	ر	و	ا	ر	و	ا	ر	و	ا	ر
۶	س	ن	ج	ا	ی	و	ک	ا	ی	و	ک	ا	ی	و
۷	ر	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر	ز	ح
۸	ع	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر	ز	ح
۹	ی	د	ط	و	ل	ا	ک	ت	ف	ا	ا	ی	ا	ی
۱۰	ن	و	ع	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر
۱۱	م	ت	ج	ا	ی	و	ک	ا	ی	و	ک	ا	ی	و
۱۲	ر	ا	ب	د	ت	ث	ج	ی	م	ن	س	ر	ز	ح
۱۳	ر	ه	ر	ا	و	ا	ر	و	ا	ر	و	ا	ر	و
۱۴	پ	ا	ف	ن	د	ه	ج	ا	د	ا	د	ا	د	ا
۱۵	ع	ر	ش	و	ک	ی	م	ا	ب	ف	ف	ت	و	ت

فرورخته- گروه انسان‌ها- شهری در فارس ۱۰-۱ از حروف الفبا- زندانی- بارکش ۱۱- گاز خوشکاری- اشاره به دور- رشد ۱۲- زن زیای بهشتی- فقیر و بی چیز ۱۳- شرکتی که سرمایه آن متعلق به چند

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

جدول ۲۸۰۸ ■ طراح: ییزن گورانی

افقی:

۱- سوگند- از ایالات آمریکا- قلاب کمربند
۲- ناخوشایند بودن- مجموعه وسایل آشپزخانه- دکاوت ۳- از لوازم بهداشت دندان و دندان- آزمایش ۴- شادمانی- نویسنده فرانسوی اثر گاندید- روزانه ۵- دانه معطر- سروصد- از تیم‌های فوتبال باشگاهی قطر ۶- حیوان خانه‌به‌دوش- شهری در فارس ۷- گروهی از جانوران بندای بالدار- پارچه ظریف بافت- مونس ۸- از طلوع تا غروب خورشید- پارک جنگلی و زیبا در کرگان- دهان کوچک ۹- ضمد- شرم و حیا- زاده شده ۱۰- بیماری مرگبار غرب آفریقا- نخست‌وزیر شهید ۱۱- نوعی شیرینی خرمایی- فرد نامعلوم- مادر عرب ۱۲- گلایی- پنجمین ماه سربانی- هم‌داستان کليلة ۱۳- از اجزای پوششی گل- غشروف مفصل زانو ۱۴- کشت بارانی- خدمتکار- ترسانک جالیز ۱۵- تخصصی- کشوری در اقیانوسیه- مقام و رتبه.

عمودی:

۱- زاویه ۹۰ درجه- محل زندگی زنان پادشاه- ساز کوبه‌ای ۲- سیخونک- جنگاور- ملیح ۳- سنگی زینتی- ارتعاش- عزیز و ارجمند ۴- ریشخند کردن- ناامید ۵- مارال- ایالتی در آمریکا- اکروبات ۶- وقت و هنگام- تغار چوبی- از بحور شعر فارسی ۷- بارانداز کشتی- باین آمدن قیمت- شهری در هندوستان ۸- خشکی- روشی در تصویربرداری پزشکی برای ثبت جزئیات ساختمانی مقطعی از بدن- کاربن بی‌کار شده! ۹- سقف